

In this heart, gezongen door Panta Rhei

Welkom allemaal bij het vieren van het koperen jubileum van mijn uitvaartonderneming. Speciaal welkom aan mijn ouders en mijn kinderen. Ik ben heel blij dat ik deze dag met jullie erbij kan vieren. Suzanne van Horssen Uitvaartbegeleiding is officieel gestart op 10 oktober 1995, 12½ jaar geleden. Ik heb nog nooit zo lang bij dezelfde baas gewerkt.....

In deze 12½ jaar heb ik samen met mijn medewerkers uitvaarten begeleid van mensen waar van gehouden werd en wordt.

Een vader, een moeder, een man, een vrouw, een opa, een oma, een kind, een vriend, een vriendin, een buurvrouw, een buurman, een collega, een mens die niet altijd al gemist kon worden.

Het openingsnummer wat u net hoorde, gezongen door vocaal ensemble Panta Rhei, ging over het houden van, het wachten op, de pijn van het verlies, maar ook de opgedroogde tranen, de eenzaamheid die is vervlogen: In this heart van Sinead 'O Connor.

Stilte: het idee om mijn jubileum op deze manier te vieren is hier geboren in de pastorie van de Cenakelkerk, in gesprek met pastoor Rabou. Hij zei: "Wat is het toch mooi Suzanne om bij een familie te kunnen zeggen, zullen we eens even stil zijn en bij jullie overleden vader gaan zitten?"

Daar werd ik stil van.....

Esti dal gezongen door Panta Rhei

U luisterde naar Esti dal, een Hongaars volkslied.

Geef mij onderdak, ik ben moe van het wandelen, zend uw heilige engelen.

Dit zijn enkele zinnen uit dit lied.

Een mens kan moe zijn, verlangen naar de dood, het is goed geweest.

Verlangen naar de stilte, naar niets meer moeten, niets meer verlangen...

Juist in de stilte hoor ik het grote spreken
hoor ik hoe het leven fluisterend tegen me praat
hoe het me met z'n geheimen en raadselen verraadt
kom ik tot een dieper en blijer weten.

Deze tekst komt uit een gedicht geschreven door Mirre Bots.

Er zijn mensen die sterven in het besef van een dieper en blijer weten,
een weten dat het goed komt, dat het goed is.

Mensen waar je bij leven, stil van werd, die vol aanvaarding konden overgaan
van dit leven naar een ander leven.

Mensen die ons, achterblijvers, hebben getroost.

Door stil te zijn en bij elkaar te zitten, hand in hand.

En de mensen waarmee je nog in een deuk kon liggen vlak voor hun overlijden
omdat de humor altijd de overhand had.

Op maandagmiddag ons samen bescheurd op de bank om het deuntje wat bij de website van Ponypark Slagharen te beluisteren valt, in diezelfde week op vrijdagavond gestorven.

Wat een oorverdovende stilte.....

De vogels zwijgen in het bos.

Wacht maar even,

binnenkort rust jij ook.

Laten we luisteren hoe dit lied klinkt, Wandrers nachtlied.

Wandrers nachtlied gezongen door Panta Rhei

Er zijn veel momenten geweest in dit vak waar ik stil van werd.

Stil te zijn om een overleden vader, te zien hoe zijn kinderen de kist beschilderden, vol trots.

Stil zijn bij een overleden moeder van ruim 90 jaar, thuis in de tuinkamer van haar dochter opgebaard, de tuindeuren open, de vogels op de achtergrond.

Stil zijn om een meisje wat is overleden, een kind wat net zo oud was als mijn kind toen,

een kind wat een jonger zusje achterliet, net als mijn oudste zoon een jonger broertje heeft.

Vader en moeder gescheiden, samen zoekend naar een weg om afscheid te nemen van hun overleden dochter. Er waren zoveel overeenkomsten tussen ons, alleen ik kwam thuis en ging koken voor mijn twee zonen, zij kwam thuis en hilde samen met haar jongste dochter om het verlies van haar oudste dochter.

Stil werd ik van deze gebeurtenis, heel erg stil.....

In 12½ jaar tijd hebben wij 209 uitvaarten begeleid van kinderen tot 18 jaar.

Hier waren veel baby's bij maar ook enkele oudere kinderen. Te staan bij ouders wiens kind is overleden, machteloos, begeleidend, heel soms zachtjes meehuilend. Zoveel verdriet gezien te hebben en toch weten: dit is wat ik graag wil, ouders begeleiden in dit onmetelijke verdriet. Al die keren dat wij zo dichtbij mochten komen bij ouders, zoveel vertrouwen kregen en zo vaak ook stil zijn geweest met het overleden kindje in ons midden. Te staan bij grootouders wiens kleinkind is overleden en die daarnaast ook zo'n verdriet hebben om hun eigen zoon of dochter. Wat is het fijn om heel stil even aandacht aan hen te schenken, hen te zien staan.

Lach nog één keer naar ons,
engelen houden voor jou de wacht,

Dit zijn woorden uit het Grablied, maar ook,

rust vinden in de stilte van je graf,
in het donker van de nacht.

Grablied gezongen door Panta Rhei

Ik zou het fijn vinden als u, met mij, even stil bent om de overleden kinderen die u kent, te eren, te gedenken, te herinneren, om ze heel dicht bij ons te voelen.

Na enige tijd zal ik deze stilte op gepaste wijze doorbreken.

1 minuut stilte.

Dankuwel.

Dit is het moment om de stilte te doorbreken met een lied dat u samen gaat zingen.

Het is geen lied over stilte, maar over reizen.

Gewoon even uit de zwaarte weg, even iets anders.

Frank Litjens, de dirigent, zal ons hier in uitleg geven.

I'm travelling, samen gezongen met publiek

Nu wij gezongen hebben over 'thuis is waar mijn hart is' wil ik verder gaan met u iets te vertellen waar mijn 'hart ligt'.

Mijn hart ligt bij het begeleiden van mensen die net een dierbare hebben verloren door de dood.

Een kind, een vader of moeder, een opa of oma,

in de kerk, niet in de kerk, in stilte, voor een groot publiek, alles is mogelijk.

Steeds meer mensen vinden geen houvast meer in het geloof, vinden geen houvast meer in de bestaande rituelen, meestal vanuit de kerk. Hebben niets met kerkmuziek of met requiems. Zij gaan op zoek naar nieuwe rituelen, of stoffen de oude rituelen af zodat die weer gebruikt kunnen worden op hun manier. In deze zoektocht naar een nieuwe persoonlijke invulling van afscheid nemen van een overledene zijn mooie nieuwe rituelen ontstaan. Het zelf dragen van de overledene is men weer meer zelf gaan doen. Het samen laten dalen van de overledene in het graf. Soms in eigen auto vervoeren. Eigen mooie teksten op de rouwkaart bedenken in plaats van standaardteksten gebruiken die door andere mensen verzonden zijn. De kist beschilderen en er een mooi laatste huis van maken. Zelf een kist maken. Ballonnen oplaten, bellen blazen, slingers van vlinders getekend door kinderen. Er zijn talloze nieuwe manieren om afscheid te nemen bijgekomen de laatste jaren.

Bij sommige families gaat dit als vanzelf, bij andere families gaat dit moeizamer. Soms zie ik mensen ook de weg kwijtraken in het zoeken naar nieuwe mogelijkheden. Er is zoveel te kiezen bij een uitvaart tegenwoordig dat het steeds moeilijker wordt wát je moet kiezen. Er wordt druk gezocht naar muziek, cd'tjes gebrand, iedereen is bezig, druk druk druk druk.

En dan op de allerlaatste avond realiseert men zich: oh jee, morgen is de uitvaart al en ik wil nog zo graag heel lang bij mijn overleden vader zitten, maar ik heb niet zoveel tijd meer.

Het is mijn ervaring dat het steeds moeilijker wordt om rust te brengen bij een familie waar net iemand is overleden. Er moet van alles, want alles is mogelijk. Dat er veel tijd en stress gaat zitten in het uitzoeken en organiseren van deze zaken, daar is men zich niet altijd van bewust. En naar mij, of mijn collega's wordt niet altijd geluisterd.....

Mijn hart ligt ook bij de begeleiding van nabestaanden in het organiseren van meer stilte: stil te zijn bij hun overledene, stil te staan bij de keuze of er een boekje gemaakt moet worden terwijl men weet dat dit eigenlijk teveel tijd gaat vragen, stil te staan bij de muziekkeuze omdat men het niet weet of er niet mee bekend is, maar ook aangeven dat het af en toe stil mag zijn tijdens de afscheidsdienst, soms voelt zo'n stilte ongemakkelijk aan, soms ook niet. Het creëren van stilte valt niet mee, ik merk het zelf ook. Echte stilte, naar binnen gaan, even nergens aan denken, alleen zijn met jezelf en met niets anders. In echte stilte worden de mooiste dingen geboren zegt men wel eens.

Stilte is muzikaler dan enig lied, woorden van Christina Rossetti.

Laten we even stil zijn, onze overledenen herdenken, eren, in gedachten even bij hen zijn.

Hierna luisteren we naar het lied *Victimae pascali laudes*,

daarna kunt u zelf beoordelen of de stilte muzikaler is dan het lied....

Victimae pascali laude gezongen door Panta Rhei

Ik heb het met u gehad over de momenten in mijn werk waar ik stil van ben geworden, maar ook dat de stilte soms zo moeilijk te creëren is. In de stilte kan het verdriet naar boven komen, misschien is dat ook een reden waarom mensen moeilijk stil kunnen zijn rondom een uitvaart. Zo kun je je verdriet nog even uitstellen.

Als u dat wilt kunt u straks een wandeling over de begraafplaats Heilig Land Stichting maken.

De ingang is naast de kerk. Er ligt informatie over de begraafplaats achter in de kerk.

Mijn vraag zou zijn: wandel eens in stilte over deze bijzondere plek, zonder iets te zeggen tegen uw vriend of vriendin die misschien ook meegekomen is. Houd u even uw mond en ben stil, herinner de doden die hier liggen, de zielen die vertrokken zijn naar een andere wereld, de stilte heeft u zoveel te melden.....

Een woord van dank aan mijn huidige medewerkers, zonder wie mijn bedrijf nooit zo goed zou lopen. Ik wil ze bij naam noemen: Ingrid Voermans, Marriet van den Berg, Coby Smits, Joke Knoope en Patricia Hoonhout.

Een woord van dank aan vocaal ensemble Panta Rhei onder leiding van Frank Litjens. Ik vond het heerlijk om aan iedereen te laten horen wat voor toegevoegde waarde jullie bij een uitvaart kunnen zijn.

Een liefdevol woord aan mijn kinderen Mees en Guus, jullie zijn mijn liefste bezit.

Ik wens u allen toe dat u de stilte eens gaat opzoeken, dat u in die stilte de antwoorden krijgt, dat u de stilte kunt laten vallen als er een dierbaar iemand overleden is.

Volgens Osho: Ga stil zitten zonder iets te doen, de lente komt en het gras groeit vanzelf.

Ik wens u diepe vrede toe en dat de maan en de sterren hun helende licht over u uit mogen gieten.

A Gaelic Blessing gezongen door Panta Rhei

Suzanne van Horssen.